

Udgravning af brandgrav fra ældre jernalder

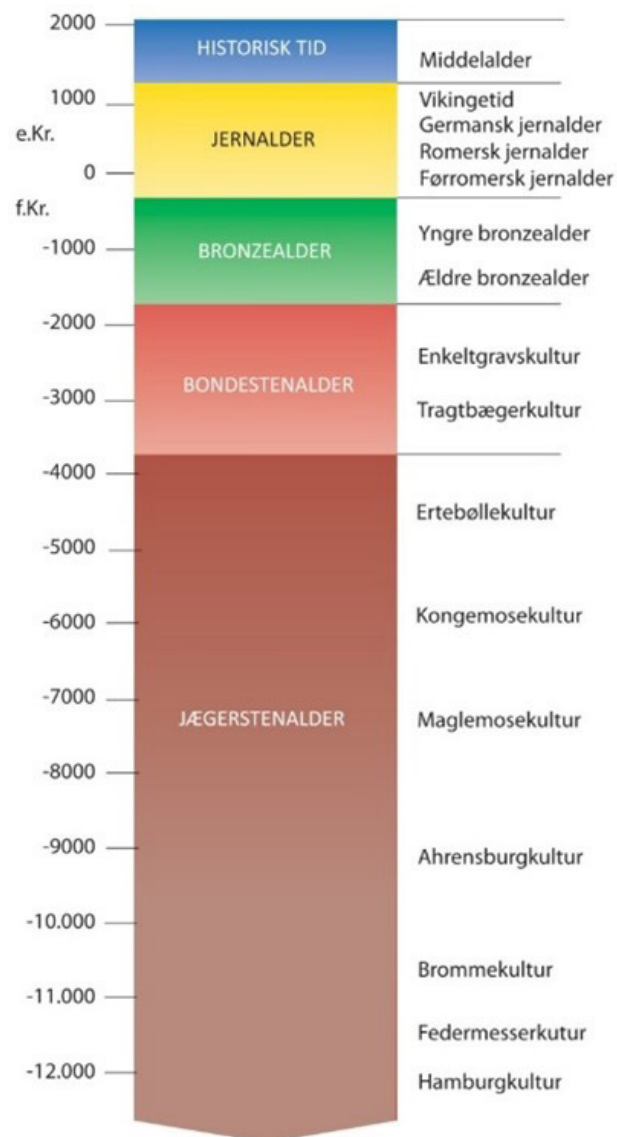
Arkæolog Karin Johannesen

Nordjyske
Museer
Vi giver historien liv

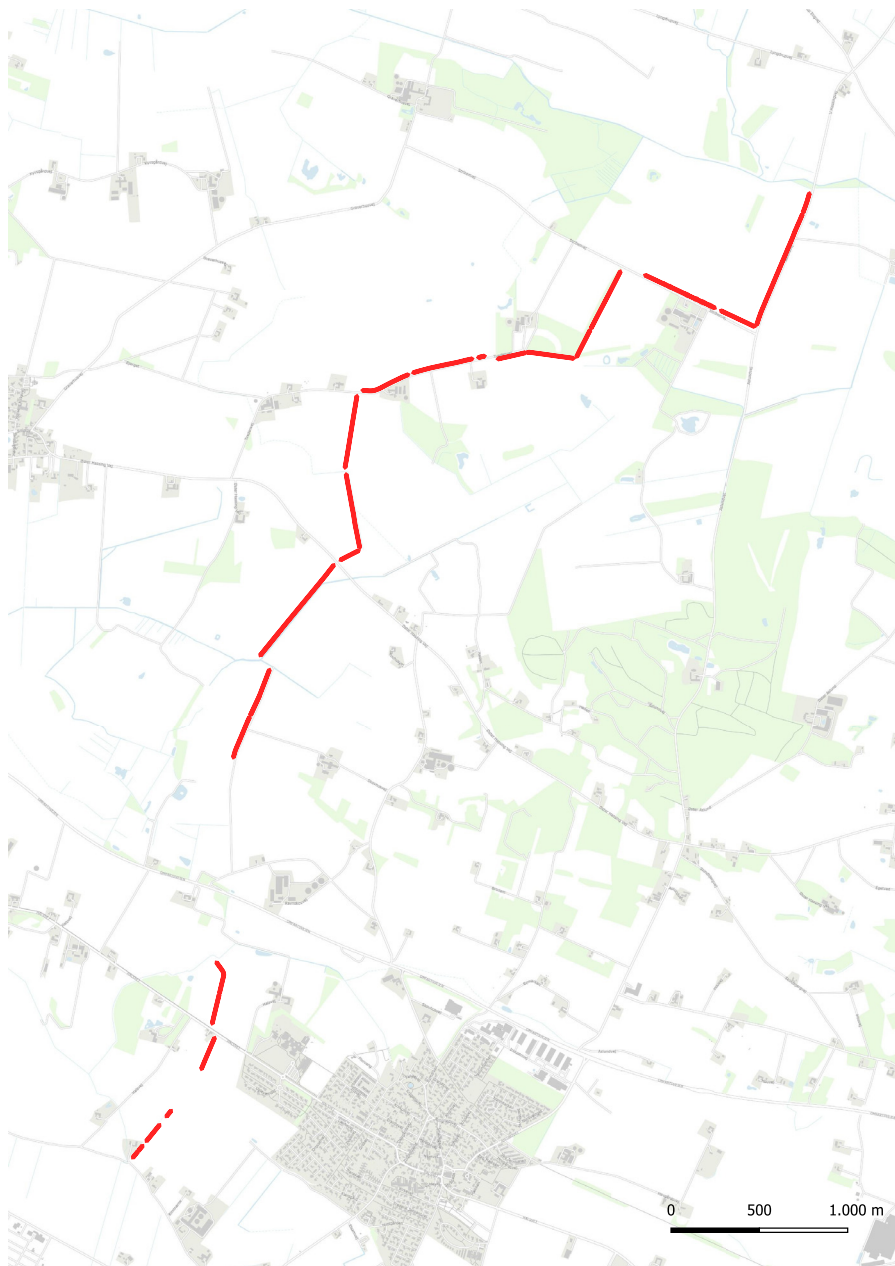
Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Lokalområdet i oldtiden	3
Undersøgelsens resultater	4
Sammenfatning og perspektivering	6
Hvis du vil vide mere	6
Udgravningsdata	7

Indledning

I sommeren 2024 udførte Nordjyske Museer en forundersøgelse i forbindelse med et kabeltracé fra V. Hassing til Ger Å. Tæt ved Vester Aslund Plantage blev fundet to brandgrave, hvor den ene indeholdt et meget usædvanligt kar, som var firkantet og fint dekoreret. Selvom denne type lerkar er sjældne, så er der fundet flere fra Vendsyssel, så det har været en lokal tradition.

Figur 2. Oversigtskort med de forundersøgte dele af kabeltracéet markeret med rødt.

Baggrundkort: Klimadatastyrelsen.

Lokalområdet i oldtiden

I forbindelse med, at Nord Energi skulle lægge et kabel fra V. Hassing og mod nord, forundersøgte Nordjyske Museer store dele af tracéet, da der er kendskab til flere fortidsminder langs tracéet.

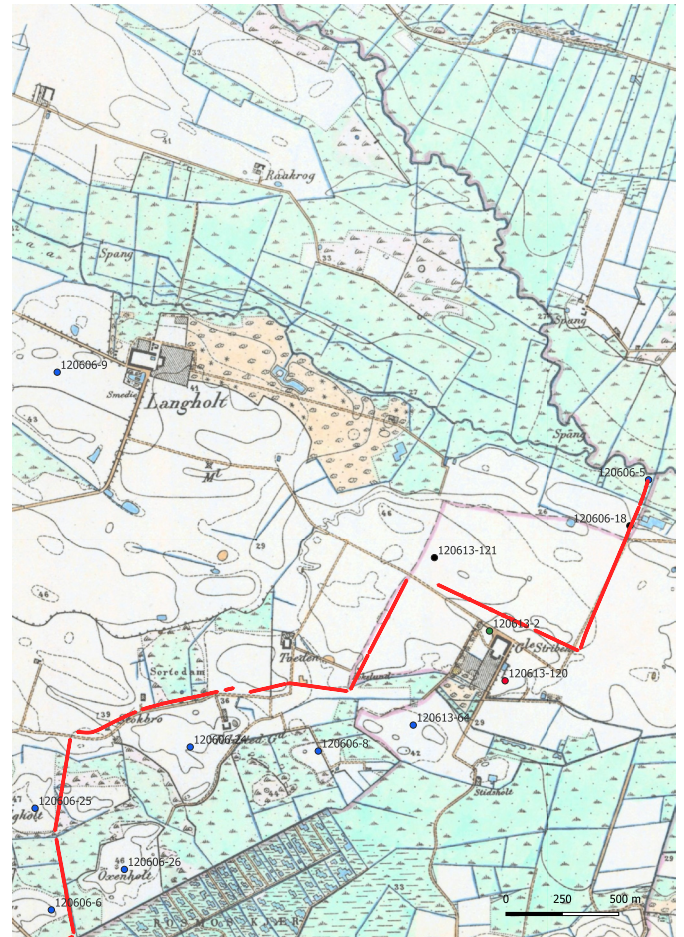
På tracéets nordlige del, hvor det krydser Rasmusmose, er der mod syd registreret fund fra stenalder (120613-54). Både syd og nord for Rasmusmose er der registreret flere marksystemer (120606-8 og 64) samt en stenbygget grav fra jernalder (120606-6). Desuden er der observeret en boplads fra jernalder vha. ortofoto. På tracéets nordligste del går det hen over en registreret gravhøj (120606-18), og i kanten af Stagsted Enge er fundet seks

spydspidser fra jernalder (120606-5). Længere mod syd løber tracéet langs med Stribenvej og syd for vejen lå frem til 1939 en gravhøj, hvori blev fundet urner (120613-2). På nordsiden af vejen ikke langt derfra blev der i forundersøgelsen fundet brandgrave.

Der er flere kendte fortidsminder på tracéets sydlige del, hvor der i forbindelse med et tidligere kabeltracé blev registreret gruber (120613-111) og bebyggelse fra bronze-/jernalder (120613-106, 107, 111). Både vest og øst for tracéet er der et stort antal kendte fund fra Stae og Vester Hassing i form af bebyggelse fra bronze- og jernalder og grave fra jernalder. Der er desuden enkeltfund fra både stenalder og bronzealder lige øst for traceet og flere registrerede gravhøje både mod øst og vest (120613-17, 18, 72, 76, 130, 131).

Figur 3. De Høje Målebordsblade med fund i området angivet med prik og sb.nr. (fx 120613-72). De forundersøgte dele af traceet er vist med rødt.

Figur 4. De Høje Målebordsblade med fund i området angivet med prik og sb.nr. (fx 120613-72). De forundersøgte dele af traceet er vist med rødt.

Undersøgelsens resultater

Tæt ved Vester Aslund Plantage blev fundet to brandgrave. Brandgrave var den mest udbredte gravform i yngre bronzealder og førromersk jernalder (ca. 1100-0 f.Kr.). Ligesom navnet antyder, så blev de døde i denne periode brændt på et ligbål, hvorefter resterne blev begravet. Resterne blev enten begravet i urner eller blot lagt i et hul i jorden.

Den døde blev brændt sammen med personlige ting som tøj, smykker og redskaber. Men på bålet var også lerkar og til tider også dyr, måske i form af mad. Derfor indeholder brandgravene de brændte knogler fra den døde, keramiskår og eventuelt dyrekogler.

De to grave ved Vester Aslund Plantage var begge urnebrandgruber, som er fra slutningen af førromersk jernalder og starten af romersk jernalder (ca. 100 f.Kr.-100 e.Kr.). Det vil sige, at der udover resterne fra ligbålet også var nedsat hele lerkar i gravene. I begge grave var mindst fire lerkar, men den ene grav var bedre bevaret, så flere af lerkarrene var næsten hele. Derfor blev graven optaget i præparat, så den kunne udgraves i ro og mag på Bevaringscenter Nordjylland.

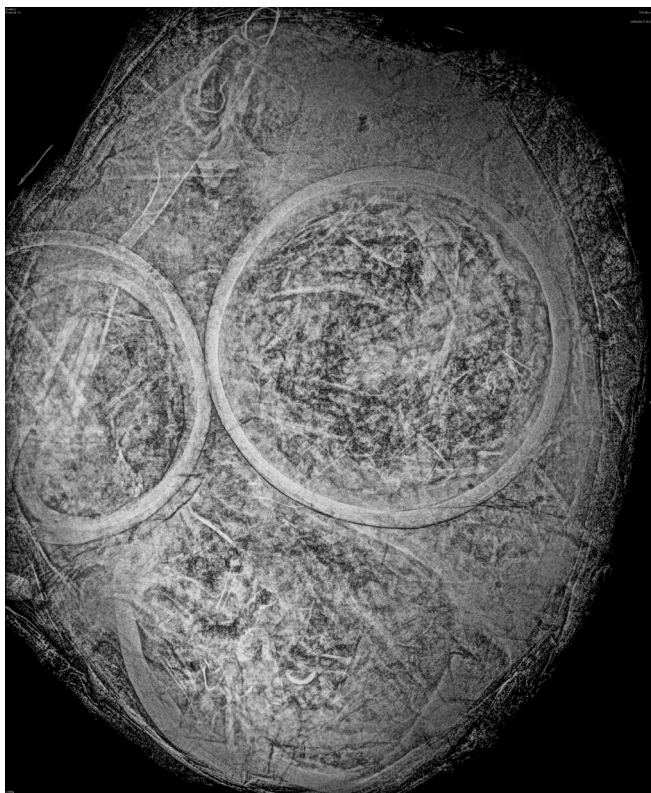

At graven optages i præparat, vil sige, at hele graven pakkes ind i gips, så den kan tages hel op af jorden. Først bliver præparatet røntgenfotograferet, så man kan se hvor mange og hvilke genstande, som ligger i graven. Derefter bliver den udgravet af en konservator, der løbende dokumenterer processen.

I brandgraven var fire hele lerkar, en jernkniv og næsten 3 kg brændte knogler.

Figur 5. Udgravning af brandgraven, som første fritlægges (venstre) og derefter pakkes ind i gips (højre), så graven kan optages hel.

Foto: Nordjyske Museer.

Figur 6. Røntgenfoto af brandgraven.

Foto: Bevaringscenter Nordjylland.

De fire hele lerkar var to hankekar med en enkelt hank hver, en lille kop med hank og en usædvanligt firkantet lerkar med fin ornamentik. Det var tydeligt at alle karrene havde været med på ligbålet, da man kunne se, at keramikken nogle steder havde været varmet op til alt for høje temperaturer.

Det firkantede kar er som sagt usædvanligt. Det er en kartype, som primært er kendt fra Vendsyssel. Flere af de firkantede kar, som man tidligere har fundet, er med fod, men ellers med samme udformning og lignende dekoration.

Figur 7. Lerkar fra brandgraven.

Foto: Nordjyske Museer.

Sammenfatning og perspektivering

Brandgraven ved Vester Aslund Plantage med de fire lerkar og næsten 3 kg brændte knogler er usædvanlig på flere måde. Graven er meget velbevaret for en brandgrav, da denne type grave er mere sårbare over for moderne dyrkning. Dette ses også ved den nærliggende grav, som ikke var nær så velbevaret.

Graven var også usædvanlig på grund af det fine firkantede kar. Karrets form er særlig for Vendsyssel, som også er kendetegnet ved andre særtræk. Det fortæller, at man også dengang havde lokale kulturtræk, der adskilte sig fra resten af Jylland.

Hvem der har været begravet i graven med det firkantede lerkar, er svært at sige ud fra de brændte knogler. Men de fine kar i graven kan betyde, at det ikke har været hvem som helst.

Hvis du vil vide mere

J. Jensen 2006: *Danmarks Oldtid. Ældre jernalder 500 f.Kr.-400 e.Kr.*
Gyldendal, København.

Udgravningsdata

V. Hassing – Ger Å

- Nordjyske Museer jnr. 8232
- Udgravningsperiode: 13. juni til 8. juli 2024
- Fund & Fortidsminder: 120613 sb 148
- Slots- og Kulturstyrelsen jnr. 24/16173
- Bygherre: Nord Energi Teknik A/S
- Undersøgt areal: 9.607 m²
- Deltagere i udgravningen:
 - Arkæolog Signe Toft Jensen
 - Arkæolog Peter Thomsen
- Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Nordjyske Museer, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg